

Berlijn, mei

De ontplooiing van de menselijke zielevermogens door de opeenvolgende inkarnaties. Het ontstaan van het geweten ten tijde dat de Christusimpuls in de wereld binnenkomt. De ontwikkeling van de gewaarwordingsziel (egyptische cultuur), van de verstandsziel (grieks-latijnse cultuur), van de bewustzijnsziel (de vijfde na-atlantische periode). Tijdens de egyptische cultuur ontwikkelt zich in Europa het Ik, maar zonder erg hoge cultuur; in Egypte en Chaldea bestond een rijk weten omtrent de geestelijke wereld, maar bijna geen Ik-bewustzijn; in de grieks-latijnse cultuur staan ze beide met elkaar gelijk. In Azië wordt de verschijning van de Christus voorbereid, in Europa het begrijpen van de Christus. Uit het doordringen van de gewaarwordingsziel met het Ik-gevoel vormt zich als zielekracht het geweten. In het oosten komt in ziele-geestelijke vorm de liefde op, in het westen komt uit de diepten van de ziel het geweten te voorschijn.

Uit de erop volgende de voordracht. Berlijn, mei

De noodzaak van geestelijk onderzoek. Het verder ontwikkelen van de menselijke vermogens bij de voortgang van de mensheid: het geweten zal tot vermogen worden om een innerlijk tegenbeeld te schouwen van gedane handelingen, van de karmische

vervulling ervan die eens zal plaatsvinden. Het paulinische christendom. Kentheorie in de zin van Paulus.

Dornach, juli

Afdalen van de mens met zijn Ik en zijn astrale lichaam vanuit de geestelijke wereld. De oer-indische kultuur vóór jaar; de mensen voelden zich als godenzonen. De oer-perzische tijd: voor het eerst een zekere waardering van de aarde. De oude Egyptenaren: het leven ná de dood werd steeds belangrijker; verschrikkelijke angst om te sterven. De oude Grieken hielden nog het meest van de aarde. De oude opvattingen van Aristoteles werden later tot dogma van de christelijke kerk. De mensen vroeger brachten hun ethisch-morele impulsen uit de geestelijke wereld omlaag. Ontstaan van het geweten. De kerk als beheerder van het geweten. Het tragische lot van Augustinus Smetana. Het dogma van de eeuwigheid van de straf van de hel. Het geweten als erfenis van het vooraardse leven.

– *fragment*

Uit een voordracht te Bern, april